

۱۳۶۵

معماری و شهرسازی دفاعی

تألیف:

مهندس حسین بحیرانی

مهندس محمدرضا جعفری مجد

مهندس میثم نوروزیان

سرشناسه	: بحیرائی، حسین، ۱۳۶۱-
عنوان و نام پدیدآور	: معماری و شهرسازی دفاعی / تألیف حسین بحیرائی، محمد رضا جعفری مجد، میثم نوروزیان.
مشخصات نشر	: تهران : دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)، موسسه چاپ و انتشارات، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۹ ص: مصور.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۰۷-۵۹-۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص: ۱۸۵.
موضوع	: شهرسازی -- طرح و برنامه ریزی
موضوع	: City planning -- Design
موضوع	: ساختمان ها -- پیش بینی های ایمنی
موضوع	: Buildings -- Safety measures
موضوع	: دفاع غیر نظامی -- پیش بینی های ایمنی
موضوع	: Civil defense -- Safety measures
موضوع	: معماری منظر شهری
موضوع	: Urban landscape architecture
شناسه افزوده	: جعفری مجد، محمد رضا، ۱۳۶۲-
شناسه افزوده	: نوروزیان، میثم، ۱۳۶۵-
شناسه افزوده	: دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع). موسسه چاپ و انتشارات
رده بندی کنگره	: NA۹۰۲۱
رده بندی دیویی	: ۶۱۶
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۸۴۴۸۴

نام کتاب: معماری و شهرسازی دفاعی

مؤلفین: حسین بحیرائی، محمد رضا جعفری مجد، میثم نوروزیان

ناظر علمی: فتح الله شمسایی زفر قندی

نوبت چاپ: اول (پاییز ۱۴۰۰)

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ناشر: دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)

قیمت: ۴۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۲۰۷-۵۹-۱

لیتوگرافی، صحافی، چاپ: مرکز چاپ سپاه

کلیه حقوق، اعم از چاپ و تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس

از این اثر برای دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) محفوظ است.

نشانی: تهران، بزرگراه شهید بابایی، بعد از پل لشکرک، دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع)

مؤسسه چاپ و انتشارات تلفن: ۷۷۱۰۴۸۳۴ دورنگار: ۷۷۱۰۴۸۳۶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

«ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ»

نوز و سوگند به قلم آنچه می نویسد.

(قلم: ۱)

سخن ناشر

کتاب یکی از مهم ترین دست آوردهای بشری و بهترین ابزار ارتباطی برای انتقال معارف الهی و انسانی است. تألیف آثار علمی برجسته و معتبر از جمله رهیافت های کارآمد و اثربخش برای بهره گیری از تجربه های ارزشمند و اندوخته های دانش صاحب نظران هر حوزه از علم است. دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین علیه السلام با تدوین کتاب های علمی، فرهنگی، انقلابی و نظامی مورد نیاز با بهره گیری از علوم جدید و بومی سازی آن با تجارب متراکم انقلاب اسلامی تلاش می نماید تا مرزهای دانش را درنور دیده و علوم مورد نیاز در عرصه پاسداری از انقلاب اسلامی را کسب نماید و از این طریق تمدن نوین اسلامی را عرضه نماید.

موسسه چاپ و انتشارات

دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین علیه السلام

۹	مقدمه کتاب.....
۱۱	بخش اول - کلیات پدافند غیر عامل.....
۱۱	فصل اول - پدافند غیر عامل.....
۱۳	مقدمه.....
۱۳	۱- آیات و روایات مرتبط با پدافند غیر عامل.....
۱۴	۲- تاریخچه و تجارب پدافند غیر عامل در کشورهای مختلف جهان.....
۱۴	۳- تجارب و اقدامات پدافند غیر عامل در کشورهای مختلف جهان.....
۱۸	۴- اسناد بالا دستی در حوزه پدافند غیر عامل.....
۱۸	۵- تعاریف و اصطلاحات تخصصی پدافند غیر عامل.....
۲۱	۶- تهدید شناسی.....
۲۵	خلاصه فصل.....
۲۶	آزمون فصل.....
۲۷	فصل دوم مکان یابی.....
۲۹	مقدمه.....
۲۹	۱- آیات و روایات مرتبط با مکان یابی.....
۳۰	۲- تاریخچه و نظریه های مکان یابی عمومی.....
۳۰	۳- اسناد بالا دستی در حوزه مکان یابی.....
۳۱	۴- تعاریف مکان یابی.....
۳۲	۵- فواید مکان یابی.....
۳۲	۶- عوامل مهم مکان یابی.....
۳۲	۷- شاخص ها و معیارهای مکان یابی.....
۳۲	۸- روش های ارزیابی کاربری های اراضی شهری.....
۳۲	۹- مدل های برنامه ریزی شهری.....
۳۳	۱۰- انواع نقشه های کاربری اراضی شهری.....
۳۳	۱۱- نظریات ساماندهی زمین در مکان یابی.....
۳۳	۱۲- ملاحظات ۲۳ گانه مکان یابی.....
۳۶	خلاصه فصل.....
۳۷	آزمون فصل.....

۳۹	بخش دوم - معماری دفاعی
۳۹	فصل اول - معماری
۴۱	مقدمه
۴۱	۱- آیات مرتبط با (آبادانی) معماری و عمران
۴۲	۲- تاریخچه معماری
۴۲	۳- اسناد بالا دستی در حوزه معماری
۴۴	۴- تعاریف معماری
۴۵	۵- الزامات و ملاحظات ساخت و ساز در نیروهای مسلح
۴۷	خلاصه فصل
۴۸	آزمون فصل
۴۹	فصل دوم - معماری دفاعی
۵۱	مقدمه
۵۱	۱- آیات و روایات مرتبط با معماری دفاعی
۵۲	۲- تاریخچه معماری دفاعی
۵۲	۳- اسناد بالا دستی در حوزه معماری دفاعی
۵۲	۴- تعاریف معماری دفاعی
۵۲	۵- سبک های معماری منطبق با پدافند غیر عامل
۵۵	۶- فرم و حجم خارجی
۶۲	۷- طراحی محوطه (سایت پلان)
۶۶	۸- فضای امن
۷۱	۹- پلان های منطبق با پدافند غیر عامل
۸۰	۱۰- ملاحظات معماری با رویکرد پدافند غیر عامل
۱۱۶	۱۱- لایه های دفاعی ۳ گانه در معماری
۱۲۹	خلاصه فصل
۱۲۹	آزمون فصل
۱۳۳	بخش سوم - شهرسازی دفاعی
۱۳۳	فصل اول - شهرسازی
۱۳۵	مقدمه

۱۳۵	۱- آیات و روایات مرتبط با شهرسازی.....
۱۳۶	۲- تاریخچه شهر و شهرسازی.....
۱۳۶	۳- اسناد بالا دستی در حوزه شهرسازی.....
۱۳۷	۴- تعاریف مختلف شهر و شهرسازی.....
۱۳۸	۵- الگوها، مدل ها و نظریه های شهری.....
۱۴۰	۶- نقش ها و وظایف شهری.....
۱۴۰	۷- الگوها و مدل ها در طرح های مختلف توسعه شهری.....
۱۴۲	۸- کاربری های شهری.....
۱۴۴	۹- طرح های توسعه شهری.....
۱۴۸	خلاصه فصل.....
۱۴۹	آزمون فصل.....
۱۵۱	فصل دوم- شهرسازی دفاعی
۱۵۳	مقدمه.....
۱۵۳	۱- آیات و روایات مرتبط با شهرسازی دفاعی.....
۱۵۴	۲- تاریخچه شهرسازی دفاعی.....
۱۶۶	۳- اسناد بالادستی در شهرسازی دفاعی - قوانین و مصوبات مرتبط با شهرسازی دفاعی.....
۱۷۲	۴- تعاریف و اصطلاحات شهرسازی دفاعی.....
۱۷۳	۵- اهمیت پدافند غیرعامل شهری.....
۱۷۴	۶- لایه های سه گانه دفاعی در شهرها.....
۱۷۸	۷- تحلیل الگوی شهری با ملاحظات پدافند غیر عامل.....
۱۸۲	۸- نتایج بیش بینی مسائل دفاعی در شهرسازی.....
۱۸۳	خلاصه فصل.....
۱۸۴	آزمون فصل.....
۱۸۵	منابع.....

مقدمه

در نیروهای مسلح وظایف مهندسی را پرسنل شاغل در رسته خدمتی «فنی و مهندسی» انجام می‌دهند و یگان‌هایی با این نام بخش مهمی از مأموریت‌ها و وظایف نظامی و رزمی را بهعهده دارند. مهندسی یگانی است که با انجام دادن امور ساختمانی به‌طور اعم و انجام دادن عملیات تخریب در صورت لزوم، از سایر واحدهای نظامی پشتیبانی می‌کند. مأموریت‌ها و وظایف مهندسی را یگان‌های مهندسی رزمی، مهندسی پشتیبانی رزم، مهندسی ساختمان، مهندسی نقشه‌بردار و مهندسی خدمات فنی انجام می‌دهند.

از آنجا که واحدهای مهندسی ممکن است جزء واحد ستادی یا اجرایی یا هر دوی آنها باشند، دارای دو وظیفه ستادی و اجرایی هستند.

وظایف اجرایی مهندسی شامل تسهیل حرکت نیروهای خودی، ایجاد مشکل در حرکت نیروهای دشمن، احداث استحکامات و سازه‌های رزمی، احداث ساختمان، عملیات نقشه‌برداری، عملیات استتار جمعی و کمک فنی به یگان‌ها در این زمینه، تهیه و تصفیه آب آشامیدنی، و شرکت در عمران و آبادانی کشور در زمان صلح است.

کتاب «معماری و شهرسازی دفاعی» برای دوره «عالی رسته‌ای فنی و مهندسی» با هدف آشنایی کلی کارکنان رسته فنی و مهندسی با مباحث معماری و شهرسازی دفاعی با رویکرد پدافند غیرعامل

تدوین شده است. همچنین مباحث مربوط به «معماری و شهرسازی ایرانی-اسلامی» و ارتباط آن با معماری و شهرسازی دفاعی به صورت جداگانه در قالب کتاب دیگری به عنوان کتاب کمک‌درسی تدوین خواهد شد.

این کتاب در سه بخش شامل «کلیات پدافند غیرعامل»، «معماری دفاعی» و «شهرسازی دفاعی» تنظیم شده است. با توجه به گستردگی موضوع معماری و شهرسازی، ابتدای هر بخش به اختصار به کلیات آن و سپس به موضوعات اصلی معماری دفاعی و شهرسازی دفاعی پرداخته شده است. امید است صاحب‌نظران ما را در اصلاح و رفع کاستی‌های احتمالی کتاب یاری کنند.

در پایان لازم است از زحمات و همکاری‌های ناظر محترم کتاب، دکتر فتح‌الله شمسایی زفرقندی، و دکتر علیرضا قنبری نسب، و مدیر محترم گروه مهندسی دفاعی و پدافند غیرعامل، مهندس مهدی مرادزاده، و همه کسانی که با حمایت‌ها و راهنمایی‌های خود، ما را یاری کردند، قدردانی کنیم. همچنین از متصدیان حوزه تألیف و انتشارگاه «امام صادق (ع)» دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین (ع) که زمینه تدوین و چاپ این کتاب را فراهم کردند، تشکر می‌کنیم.